A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2024. február 29.*

„Előzetes döntéshozatal – Közös menekültügyi és bevándorlási politika – Nemzetközi védelem iránti kérelem – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 4. cikk – Embertelen vagy megalázó bánásmód veszélye – A nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok – 604/2013/EU rendelet – A 3. cikk (2) bekezdése – A kérelmező felelős tagállam általi visszavételét kérő és a kérelmezőt ez utóbbi tagállamnak átadni kívánó tagállam kötelezettségeinek terjedelme – A kölcsönös bizalom elve – A rendszerszintű hiányosságokból eredő embertelen vagy megalázó bánásmód valós veszélyére vonatkozó bizonyítékok és bizonyítási szint – Harmadik országba történő azonnali visszaküldésre *(pushback)* és a határellenőrző pontokon való őrizetre irányuló gyakorlat”

A C-392/22. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a rechtbank Den Haag, zittingsplaats ’s-Hertogenbosch (‘s-Hertogenboschban eljáró hágai bíróság, Hollandia) a Bírósághoz 2022. június 15-én érkezett, ugyanezen a napon hozott határozatával terjesztett elő az

X

és

a **Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: C. Lycourgos tanácselnök, O. Spineanu-Matei (előadó), J.-C. Bonichot, S. Rodin és L. S. Rossi bírák,

főtanácsnok: J. Richard de la Tour,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

* Az eljárás nyelve: holland.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– X képviseletében A. Khalaf advocaat,

– a holland kormány képviseletében M. K. Bulterman és C. S. Schillemans, meghatalmazotti minőségben,

– a belga kormány képviseletében M. Jacobs, A. Van Baelen és M. Van Regemorter, meghatalmazotti minőségben,

– a cseh kormány képviseletében A. Edelmannová, M. Smolek és J. Vláčil, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében J. Möller és R. Kanitz, meghatalmazotti minőségben,

– az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: D. G. Pintus avvocato dello Stato,

– az osztrák kormány képviseletében A. Posch és J. Schmoll, meghatalmazotti minőségben,

– a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében kezdetben: L. Grønfeldt és G. Wils, később: G. Wils, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2023. július 13-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló, 2013. június 26-i 604/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2013. L 180., 31. o.; helyesbítés: HL 2018. L 33., 6. o.; a továbbiakban: „Dublin III” rendelet) 3. cikke (2) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.

2 Ezt a kérelmet az X és a Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (igazságügyi és biztonsági államtitkár, Hollandia, a továbbiakban: államtitkár) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya az X által Hollandiában benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem elutasításáról az államtitkár által hozott határozat.

Jogi háttér

3 A „Dublin III” rendelet (3), (20), (32) és (39) preambulumbekezdése értelmében:

„(3) Az Európai Tanács az 1999. október 15–16-i tamperei rendkívüli ülésén egyetértett abban, hogy olyan közös európai menekültügyi rendszert kell kidolgozni, amely az 1967. január 31-i New York-i jegyzőkönyvvel kiegészített, a menekültek helyzetéről szóló 1951. július 28-i genfi egyezmény (a továbbiakban: Genfi Egyezmény) teljes és átfogó alkalmazásán alapul, biztosítva ily módon, hogy senkit nem küldenek vissza oda, ahol üldöztetésnek lenne kitéve, vagyis tiszteletben tartva a visszaküldés (refoulement) tilalmának elvét. Ebben a tekintetben és az érintett, az e rendeletben megállapított felelősségi feltételek sérelme nélkül a tagállamok, amelyek mind tiszteletben tartják a visszaküldés tilalmának elvét, harmadik országbeli állampolgárok vonatkozásában biztonságos országoknak tekintendők.

[…]

(20) A kérelmezők őrizetbe vételét és őrizetben tartását azon alapvető elvvel összhangban kell alkalmazni, hogy senki sem tartható őrizetben kizárólag azon az alapon, hogy nemzetközi védelmet kér. Az őrizet időtartamának a lehető legrövidebbnek kell lennie, és tiszteletben kell tartania a szükségesség és az arányosság elvét. Így különösen, a kérelmezők őrizetbe vételének és őrizetben tartásának összhangban kell lennie a genfi egyezmény 31. cikkével. Az őrizetben tartottak tekintetében e rendeletben szabályozott eljárásokat kiemelt fontossággal kell kezelni, és a lehető legrövidebb határidőn belül kell végrehajtani. Az őrizetben tartást szabályozó általános garanciák és az őrizetben tartási körülmények tekintetében a tagállamoknak adott esetben [a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2013. június 26-i 2013/33/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2013. L 180., 96. o.)] rendelkezéseit kell alkalmazniuk az e rendelet alapján őrizetben tartott személyek vonatkozásában is.

[…]

(32) Az e rendelet hatálya alá tartozó személyekkel kapcsolatos bánásmód tekintetében a tagállamokat kötik a nemzetközi jogi okmányokból eredő kötelezettségeik, ideértve az Emberi Jogok Európai Bíróságának vonatkozó ítélkezési gyakorlatát is.

[…]

(39) E rendelet tiszteletben tartja azokat az alapvető jogokat és betartja azokat az elveket, amelyeket különösen az Európai Unió Alapjogi Chartája [a továbbiakban: Charta)] elismer. E rendelet biztosítani kívánja különösen a Charta 18. cikkében biztosított menedékjog teljes tiszteletben tartását, valamint az 1., 4., 7., 24. és 47. cikkében elismert jogokat. E rendelet ezért ennek megfelelően alkalmazandó.”

4 E rendeletnek „A nemzetközi védelem iránti kérelem elbírálására vonatkozó eljáráshoz való jog [helyesen: A nemzetközi védelem iránti kérelemre vonatkozó vizsgálati eljáráshoz való jog]” címet viselő 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok megvizsgálják azon harmadik országbeli állampolgárnak, vagy azon hontalan személynek a nemzetközi védelem iránti kérelmét, aki egy tagállam területén nyújtja be azt,

ideértve annak határát és a tranzitzónákat. A kérelmet az a tagállam köteles megvizsgálni, amely a III. fejezetben előírt feltételek szerint felelős.

(2) Amennyiben az e rendeletben felsorolt feltételek alapján egyetlen tagállam sem jelölhető ki felelősként, a nemzetközi védelem iránti kérelem elbírálásáért [helyesen: megvizsgálásáért] azon tagállam felelős, amelynél először nyújtották be azt.

Amennyiben egy kérelmezőt lehetetlen az elsődlegesen felelősnek kijelölt tagállamnak átadni, mivel megalapozott okokból feltételezhető, hogy az adott tagállamban a menekültügyi eljárásnak és a kérelmezőkre vonatkozó befogadási feltételeknek szisztematikus [helyesen: rendszerszintű] hiányosságai vannak, aminek eredményeként a [Charta] 4. cikke értelmében vett embertelen vagy megalázó bánásmód kockázata áll fenn, a felelős tagállam meghatározására vonatkozó eljárást lefolytató tagállam tovább vizsgálja a III. fejezetben meghatározott feltételeket annak megállapítása érdekében, hogy egy másik tagállam kijelölhető-e felelős tagállamnak.

Amennyiben az átadás e bekezdés értelmében nem lehetséges egyetlen, a III. fejezetben meghatározott feltételek alapján kijelölt tagállamnak sem, illetve annak az első tagállamnak sem, amelyben a kérelem benyújtásra került, a felelős tagállam meghatározására vonatkozó eljárást lefolytató tagállam lesz a felelős tagállam.

[…]”

5 Az említett rendelet 5. cikkének (1)–(3) bekezdése így rendelkezik:

„(1) A felelős tagállam meghatározásának elősegítése érdekében az ezen eljárást lefolytató tagállam köteles a kérelmezőt személyesen meghallgatni. A meghallgatásnak lehetővé kell tennie a 4. cikkel összhangban szolgáltatott tájékoztatás kérelmező általi megfelelő megértését is.

(2) A személyes meghallgatás mellőzhető, amennyiben:

[…]

b) a 4. cikkben említett tájékoztatását követően a kérelmező már benyújtotta a felelős tagállam más módon való meghatározásához szükséges információt. A meghallgatást mellőző tagállam a kérelmezőnek lehetőséget biztosít arra, hogy a felelős tagállam helyes meghatározásához szükséges bármely további információt megadjon, mielőtt határozatot hoznak a kérelmező 26. cikk (1) bekezdése szerinti, felelős tagállamnak történő átadásáról.

(3) A személyes meghallgatásra kellő időben – de minden esetben a felelős tagállamnak történő átadásra vonatkozó, a 26. cikk (1) bekezdése szerinti határozat meghozatala előtt – kerül sor.”

6 Ugyanezen rendelet 21. cikke értelmében:

„(1) Amennyiben az a tagállam, amelyben nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtottak be, úgy véli, hogy egy másik tagállam felelős a kérelem megvizsgálásáért, haladéktalanul, de minden esetben a 20. cikk (2) bekezdése értelmében benyújtott kérelem időpontját követő három hónapon belül megkeresheti e másik tagállamot, hogy vegye át a kérelmezőt.

[…]

(3) Az (1) és (2) bekezdésben említett esetekben a kérelmezőnek egy másik tagállam által történő átvétele iránti megkeresést formanyomtatványon kell előterjeszteni, amelynek tartalmaznia kell a 22. cikk (3) bekezdésében említett két listán szereplő bizonyítékokat és közvetett bizonyítékokat, és/vagy a kérelmező nyilatkozatának olyan lényeges elemeit, amelyek alapján a megkeresett tagállam ellenőrizheti, hogy az e rendeletben megállapított feltételek alapján felelős-e.

[…]”

7 A „Dublin III” rendelet 22. cikkének szövege a következő:

„[…]

(2) A felelős tagállam meghatározására vonatkozó eljárás során bizonyítékokat és közvetett bizonyítékokat kell felhasználni.

(3) A[z Európai] Bizottság végrehajtási jogi aktusok útján összeállítja és időszakosan felülvizsgálja az e bekezdés a) és b) pontjában előírt feltételeknek megfelelő bizonyítékok és közvetett bizonyítékok releváns elemeit megjelölő két listát. […]

[…]

b) Közvetett bizonyíték:

i. Olyan indikatív elemek, amelyek megcáfolhatók ugyan, de a nekik tulajdonított bizonyító erő folytán bizonyos esetekben elégségesek lehetnek;

[…]

(4) A bizonyítékok megkövetelése nem lépheti túl az e rendelet megfelelő alkalmazásához szükséges mértéket.

(5) Hivatalos bizonyíték hiányában a megkeresett tagállam elismeri felelősségét, amennyiben a közvetett bizonyíték következetes, ellenőrizhető és kellően részletes a felelősség meghatározásához.

[…]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

8 X szíriai állampolgár. 2021. november 9-én Lengyelországban nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtott be.

9 Ezt követően 2021. november 21-én Hollandiába utazott, és másnap ez utóbbi tagállamban újabb nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtott be.

10 2022. január 20-án a Holland Királyság a „Dublin III” rendelet 18. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján kérte a Lengyel Köztársaságot, hogy vegye vissza X-et. 2022. február 1-jén ez utóbbi tagállam a rendelet 18. cikke (1) bekezdésének c) pontja alapján helyt adott a kérelemnek.

11 2022. április 20-i határozatában az államtitkár nem vette figyelembe az X által Hollandiában benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelmet, azzal az indokolással, hogy a Lengyel Köztársaság felelős a kérelem megvizsgálásáért, és elutasította az X által az átadásával szemben felhozott érveket.

12 X e határozattal szemben a Lengyelországnak történő átadásának megtiltása iránti keresetet indított a kérdést előterjesztő bíróság, a rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch ('s-Hertogenboschban eljáró hágai bíróság, Hollandia) előtt. Ezzel egyidejűleg kérte, hogy tiltsák meg az átadást mindaddig, amíg a kereset tárgyában végleges határozatot nem hoznak, és e kérelmének helyt adtak.

13 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy keresetében X először is azt állítja, hogy a lengyel hatóságok megsértették az alapvető jogait.

14 E tekintetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozat megemlíti azon állításait, amelyek szerint a lengyel területre való belépését követően három alkalommal alkalmaztak vele szemben azonnali visszaküldést *(pushback)* az Unió területéről Belaruszba, ebből egy alkalommal éjszaka. Azt állítja, hogy végül 2021. november 7-én két családtagjával sikerült Lengyelországba beutaznia, és az erdőben meghúzódnia, mielőtt elfogták és átadták a határőröknek. Hozzáteszi, hogy az erdőben való tartózkodása alatt életkörülményei tarthatatlanná váltak. Engedélyezte, hogy ujjlenyomatot vegyenek tőle, mivel megfenyegették, hogy visszaküldik Belaruszba, és mivel az egyik szervezet ezt tanácsolta, de nem tudta, hogy ez egyenértékű a nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtásával. Ez alkalommal lengyel nyelvű dokumentumokat és egy arab nyelvű, a „Dublin III" rendeletről szóló tájékoztatást tartalmazó dokumentumot kapott, de tolmácsot nem biztosítottak számára. X azt állítja, hogy ezt követően körülbelül egy hétig a többi nemzetközi védelmet kérelmezőhöz hasonlóan a határőrközpontban tartották fogva, ahol nagyon rossz bánásmódban részesült, különösen az élelem és az orvosi ellátás hiánya miatt. X arra hivatkozott, hogy azért nem nyújtott be panaszt a lengyel hatóságoknál a rossz bánásmóddal kapcsolatban, mert ezt maguk a lengyel hatóságok követték el vele szemben.

15 X jelezte, hogy attól tart, hogy az alapvető jogait ismét megsértik, ha átadják Lengyelországnak.

16 X másodszor arra hivatkozik, hogy a lengyel bíróságok nem függetlenek.

17 X állításait saját nyilatkozataival, valamint a nem kormányzati szervezeteknek a harmadik országbeli állampolgárok és a „Dublin III" rendelet szerinti határozat alapján átadott személyek lengyelországi helyzetéről szóló jelentéseivel támasztotta alá. A Bíróság, az Emberi Jogok Európai Bírósága és a nemzeti bíróságok ítélkezési gyakorlatára is hivatkozott.

18 A kérdést előterjesztő bíróság az általa hivatkozott, hiteles forrásokból származó jelentések és hivatalos dokumentumok alapján több tagállamnak a harmadik országok állampolgárainak a területükre való belépését megakadályozó hozzáállására, valamint az összes tagállamot érintő, a tagállamok területére történő kivándorlás megakadályozására irányuló nyilatkozatokra hivatkozik. Úgy véli, hogy ellentmondás áll fenn egyrészt az ilyen hozzáállás, illetve nyilatkozatok, másrészt pedig a tagállamokat a Genfi Egyezmény, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény (kihirdette: az 1993. évi XXXI. törvény), valamint a Charta alapján terhelő kötelezettségek között, amelyek tiszteletben tartása a közös európai menekültügyi rendszer alapját képezi. Konkrétan a határon történő azonnali visszaküldés gyakorlatára hivatkozik.

19 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy az ilyen gyakorlat ellentétes a nemzetközi védelem iránti kérelmek elbírálására vonatkozó kötelezettséggel, és aláássák a kölcsönös bizalom elvét és e rendszer működését, többek között mivel arra ösztönzik a harmadik országbeli állampolgárokat, hogy kikerüljék az ilyen gyakorlatot alkalmazó tagállamokat.

20 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy objektív, megbízható, pontos és kellően naprakész információk alapján megállapítható, hogy a Lengyel Köztársaság évek óta szisztematikusan megsérti a harmadik országok állampolgárainak alapvető jogait azáltal, hogy rendszeresen erőszak alkalmazásával kísért, azonnali visszaküldéseket hajt végre, és a területére jogellenesen belépő, harmadik országbeli állampolgárokat rendszerint „rettenetesnek” minősíthető körülmények között tartja fogva.

21 X-nek az azonnali visszaküldésről tett nyilatkozatai, amelyek hitelességét az államtitkár nem vonta kétségbe, összhangban állnak ezekkel az információkkal.

22 E bíróság arra keresi a választ, hogy abban az esetben, ha valamely tagállamban a kérelmezővel vagy általában harmadik országbeli állampolgárral szemben az alapvető jogok strukturális megsértésére kerül sor, az illetékes hatóságnak tartózkodnia kell-e az e tagállamnak történő átadásra vonatkozó határozat meghozatalától, vagy pedig a kölcsönös bizalom elve továbbra is teljes mértékben alkalmazandó.

23 Amennyiben az átadásra vonatkozó határozat meghozható, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy abban az esetben, ha a felelős tagállam rendszeresen és általánosan megsérti a harmadik országbeli állampolgárok jogait, a megkereső tagállam hivatkozhat-e a kölcsönös bizalom elvére annak érdekében, hogy a kérelmezőnek az átadását követő helyzetét a „Dublin III” rendelet 3. cikkének (2) bekezdésére tekintettel értékelje.

24 Rámutat, hogy a 2019. március 19-i Jawo ítélet (C-163/17, EU:C:2019:218) 82. pontjából és a „Dublin III” rendelet (32) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a közös európai menekültügyi rendszerből eredő kötelezettségek tagállam általi teljesítése nem korlátozódik a kérelmező átadását követő időszakra, illetve a Charta 4. cikkére.

25 A kérdést előterjesztő bíróság egyébiránt úgy véli, hogy amennyiben a megkereső tagállam nem hivatkozhat a kölcsönös bizalom elvére, a bizonyítási teher kiigazításra szorulhatna.

26 Különösen abban az esetben, ha valamely tagállam rendszerszinten, általánosan megsérti az – akár a Charta 4. cikkében biztosított jogoktól eltérő – alapvető jogokat, a kérdést előterjesztő bíróság mérlegeli a kérelmezőtől egyrészt az alapvető jogok megsértésére vonatkozó nyilatkozatai, másrészt az átadás esetén fennálló potenciális kockázatok tekintetében megkövetelt bizonyítási szint csökkentését. E tekintetben még a bizonyítási teher megfordítását is kilátásba helyezi. Így tehát a megkereső tagállam feladata lehetne, hogy a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek (HL 2011. L 337., 9. o.; helyesbítések: HL 2017. L 167., 58. o.; HL 2019. L 19., 20. o.) a származási országban felmerülő kockázatokra vonatkozó 4. cikkének (4) bekezdésével való analógia útján átadás esetén a kérelmezővel szemben a Charta 4. cikke vagy akár valamennyi alapvető joga megsértésének valós veszélyét illetően minden komoly kétséget eloszlasson.

27 Továbbá azon az álláspontón van, hogy a megkereső tagállam egyéni garanciákat kérhetne a felelős tagállam hatóságaitól a megfelelő befogadási feltételekkel, a menekültügyi eljárás lefolytatásával, valamint a jogalap nélküli őrizet hiányával kapcsolatban, sőt ellenőrizhetné a kapott garanciák betartását.

28 Végül a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a felperes hitelt érdemlően állítja, hogy az esetleges átadást követően nem lenne tényleges lehetősége arra, hogy alapvető jogainak megsértése esetén keresetet nyújtson be, és felveti az ebből eredő következmények kérdését.

29 E körülmények között a rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch ('s-Hertogenboschban eljáró hágai bíróság, Hollandia) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A »Dublin III« rendeletnek a Charta 1., 4., 18., 19. és 47. cikkével összefüggésben értelmezett (3), (32) és (39) preambulumbekezdésére tekintettel úgy kell-e értelmezni és alkalmazni a »Dublin III« rendeletet, hogy [a tag]államok közötti bizalom elve oszthatatlan, így az uniós jog súlyos és rendszeres megsértése, amelyet az esetlegesen felelős tagállam az átadás előtt e rendelet alapján visszatérésre kötelezettnek (még) nem minősülő harmadik országbeli állampolgárokkal szemben elkövet, abszolút módon kizárja az e tagállamnak való átadást?

2) Az e kérdésre adott nemleges válasz esetén: Úgy kell-e értelmezni a »Dublin III« rendeletnek a Charta 1., 4., 18., 19. és 47. cikkével összefüggésben értelmezett 3. cikkének (2) bekezdését, hogy amennyiben az esetlegesen felelős tagállam súlyosan és rendszeresen megsérti az uniós jogot, az átadó tagállam nem indulhat ki minden további nélkül [a tag]államok közötti bizalom elvéből e rendelet keretében, hanem minden kétséget el kell oszlatnia azzal kapcsolatban, hogy a kérelmező az átadását követően nem kerül a Charta 4. cikkével ellentétes helyzetbe, illetve valószínűsítenie kell, hogy ez nem fog megtörténni?

3) Milyen bizonyítékokkal támaszthatja alá a kérelmező azon érveit, hogy az átadása ellentétes a »Dublin III« rendelet 3. cikkének (2) bekezdésével, és milyen bizonyítási mérce alkalmazandó? [Az e rendelet] preambulumában szereplő uniós jogi vívmányokra való utalásokra tekintettel terheli-e az átadó tagállamot együttműködési és/vagy ellenőrzési kötelezettség, illetve a harmadik országbeli állampolgárokkal szemben elkövetett súlyos és rendszeres jogsértések esetén kell-e a felelős tagállamtól arra vonatkozó egyedi biztosítékokat beszerezni, hogy az átadását követően valóban tiszteletben tartják a kérelmező alapvető jogait? Más választ kell-e adni erre a kérdésre, ha a kérelmezőre bizonyítási teher hárul, amennyiben a következetes és részletes nyilatkozatait nem tudja dokumentumokkal bizonyítani, miközben a nyilatkozatok jellegére tekintettel ez nem várható el?

4) Más választ kell-e adni [a harmadik] pontban feltett kérdésekre, ha a kérelmező valószínűsíti, hogy nem tehet panaszt a hatóságoknál, és/vagy nem élhet jogorvoslattal a felelős tagállamban, és/vagy hogy ezek nem hatékonyak?"

A gyorsított eljárás iránti kérelemről

30 A kérdést előterjesztő bíróság a Bíróság eljárási szabályzatának 105. cikke alapján kérte a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem gyorsított eljárásban történő elbírálását.

31 E bíróság ismertette, hogy ideiglenes intézkedésével megtiltotta a kérelmező Lengyelországnak való átadását mindaddig, amíg az alapügyben szóban forgó, átadásra vonatkozó határozat szabályszerűségéről jogerős bírósági határozat nem határoz, ám arra hivatkozik, hogy az alapügy a közös európai menekültügyi rendszer elveit érintő jelentős problémát vet fel, nevezetesen a tagállamok területére nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtása céljából belépő harmadik országbeli állampolgárok azonnali visszaküldésével és a határellenőrző pontokon történő őrizetével kapcsolatos kérdéskört. A nemzeti bíróságok továbbá szerinte egyre inkább szembesülnek ezzel a problémakörrel, így a meghozandó előzetes döntéshozatal hasznossága túlmutat az alapeljárás tárgyát képező ügyön. Így tehát a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem jellege azt indokolja, hogy gyorsított eljárás keretében nyújtsák be.

32 Az eljárási szabályzat 105. cikkének (1) bekezdése azt írja elő, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kérelmére vagy kivételesen hivatalból a Bíróság elnöke az előadó bíró és a főtanácsnok meghallgatását követően dönthet úgy, hogy az előzetes döntéshozatal tekintetében gyorsított eljárást alkalmaz, ha az ügy jellege megköveteli, hogy elbírálására a lehető legrövidebb időn belül kerüljön sor.

33 A jelen ügyben a Bíróság elnöke 2022. július 19-én az előadó bíró és a főtanácsnok meghallgatását követően úgy döntött, hogy elutasítja a kérdést előterjesztő bíróságnak a jelen ítélet 30. pontjában említett kérelmét.

34 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis a gyorsított előzetes döntéshozatali eljárás alkalmazása nem az alapeljárás jellegétől, hanem a szóban forgó ügy kivételes körülményeitől függ, amelyeknek alá kell támasztaniuk a feltett kérdések eldöntésének rendkívüli sürgősségét (2023. január 31-i Puig Gordi és társai ítélet, C-158/21, EU:C:2023:57, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 Márpedig az a körülmény, hogy az ügy a közös európai menekültügyi rendszer egy vagy több lényeges aspektusára vonatkozik, nem minősül a gyorsított eljárás igazolásához szükséges rendkívüli sürgősséget megalapozó oknak. Ugyanez igaz arra a körülményre is, hogy az előterjesztett kérdések esetlegesen sok személyt érintenek (lásd ebben az értelemben: 2021. december 21-i Randstad Italia ítélet, C-497/20, EU:C:2021:1037, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Az ügy nagytanács elé utalására és az eljárás szóbeli szakaszának megnyitására irányuló kérelemről

36 Az indítvány 2023. július 13-i ismertetését követően az alapeljárás felperese a 2023. augusztus 16-i levelében azt kérte, hogy a Bíróság utalja a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a nagytanács elé, és a nagytanács elé utalás esetén az eljárás szóbeli szakaszának megnyitását javasolja.

37 E kérelmeket a negyedik tanács elnöke 2023. augusztus 23-i határozatával elutasította.

38 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az eljárási szabályzat 60. cikke (1) bekezdésének megfelelően a Bíróság feladata annak eldöntése, hogy az ügyet melyik ítélkező testület elé utalja, figyelemmel arra, hogy az Európai Unió Bírósága alapokmánya 16. cikkének harmadik bekezdése alapján az

eljárásban félként részt vevő tagállam vagy uniós intézmény kérésére az ügyet a nagytanács elé utalja. Ezenkívül az említett 60. cikk (3) bekezdése alapján kizárólag az az ítélkező testület kérheti a Bíróságtól, amely elé az ügyet utalták, hogy az ügyet nagyobb létszámú ítélkező testület elé utalják.

39 Márpedig a jelen ügyben az alapeljárás felperese kérte a nagytanács elé utalást, és semmi nem indokolja a nagyobb létszámú ítélkező testület elé történő utalást. E körülmények között nem kell megvizsgálni az alapeljárás felperesének az ügy nagytanács elé utalása esetére előterjesztett, az eljárás szóbeli szakaszának megnyitására vonatkozó javaslatát. Az eljárási szabályzat 76. cikke (2) bekezdésének alkalmazási feltételei mindenesetre továbbra is fennállnak, mivel a Bíróság elegendő információval rendelkezik a határozathozatalhoz.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első és a második kérdésről

40 Elöljáróban meg kell jegyezni, hogy első két kérdésével, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a „Dublin III” rendeletet, különösen a rendelet 3. cikke (2) bekezdésének második albekezdését hogyan kell értelmezni abban az esetben, ha egy harmadik országbeli állampolgár nemzetközi védelem iránti kérelme megvizsgálásáért felelős tagállam az adott személy e tagállamnak történő átadása előtt harmadik országbeli állampolgárokkal szemben súlyosan és rendszeresen megsérti az uniós jogot. Az előterjesztő bíróság konkrétan arra keresi a választ, hogy az ilyen jogsértések olyan mértékben megkérdőjelezhetik-e a tagállamok közötti kölcsönös bizalom elvének alkalmazását, hogy akadályát képezzék az átadásnak, vagy legalábbis azzal járnak-e, hogy az említett átadást végrehajtani kívánó megkereső tagállamnak meg kell bizonyosodnia arról, hogy átadás esetén az érintett nemzetközi védelmet kérelmező személy nem lesz kitéve a Charta 4. cikkével ellentétes bánásmód veszélyének.

41 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy ezek a kérdések olyan helyzetre vonatkoznak, amelyben a kérelmező arra hivatkozik, hogy a felelős tagállam a nemzetközi védelem iránti kérelmet benyújtani kívánó harmadik országbeli állampolgárokkal szemben a külső határain való azonnali visszaküldést *(pushback)*, valamint a határellenőrző pontjain történő őrizetbe vételt alkalmaz, amit maga az alapeljárás felperese is átélt.

42 Meg kell tehát állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság első két kérdése lényegében arra irányul, hogy a „Dublin III” rendelet 3. cikke (2) bekezdésének második albekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az a tény, hogy a harmadik országbeli állampolgár nemzetközi védelem iránti kérelmének megvizsgálásáért felelős tagállam a határán ilyen kérelmet benyújtani kívánó harmadik országbeli állampolgárokkal szemben azonnali visszaküldést, valamint a határellenőrző pontjain történő őrizetbe vételt alkalmaz, akadályát képezi annak, hogy ezen állampolgárt átadják ennek a tagállamnak.

43 Emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jog azon az alapvető előfeltevésen alapul, amely szerint minden tagállam osztozik az összes többi tagállammal az Unió alapjául szolgáló számos közös értékben, és elismeri, hogy azok osztják ezen értékeket vele, amint azt az EUSZ 2. cikk kimondja. Ezen előfeltevés maga után vonja és igazolja a tagállamok közötti kölcsönös bizalom fennállását ezen értékek elismerése, és így az azokat végrehajtó uniós jog tiszteletben tartása tekintetében, valamint a tekintetben, hogy a nemzeti jogrendjeik képesek a Chartában, különösen annak az 1. és 4. cikkében elismert alapvető jogok kapcsán egyenértékű és tényleges védelmet nyújtani,

amely rendelkezések az Uniónak és tagállamainak az egyik alapvető értékét fejezik ki, nevezetesen az emberi méltóságot, amely magában foglalja többek között az embertelen és megalázó bánásmód tilalmát (2023. november 30-i Ministero dell'Interno és társai [Közös tájékoztató füzet – Közvetett visszaküldés] ítélet, C-228/21, C-254/21, C-297/21, C-315/21 és C-328/21, EU:C:2023:934, 130. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 A tagállamok közötti kölcsönös bizalom elvének alapvető jelentősége van az uniós jogban, mivel lehetővé teszi egy belső határok nélküli térség létrehozását és fenntartását. Pontosabban a kölcsönös bizalom elve, különösen a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében mindegyik államtól megköveteli, hogy – kivételes körülményektől eltekintve – úgy tekintse, hogy az összes többi tagállam tiszteletben tartja az uniós jogot, és különösen az uniós jog által elismert alapvető jogokat (2019. március 19-i Jawo ítélet, C-163/17, EU:C:2019:218, 81. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

45 Következésképpen a közös európai menekültügyi rendszer, különösen pedig a „Dublin III" rendelet összefüggésében vélelmezni kell, hogy a nemzetközi védelem kérelmezőivel kapcsolatos bánásmód minden tagállamban megfelel a Charta, a Genfi Egyezmény és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény követelményeinek (2019. március 19-i Jawo ítélet, C-163/17, EU:C:2019:218, 82. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

46 Nem zárható azonban ki, hogy a gyakorlatban ez a rendszer egy adott tagállamban súlyos működési nehézségekkel szembesül, és így komoly veszélye áll fenn annak, hogy a nemzetközi védelmet kérelmezők az e tagállamnak történő átadásuk esetén alapvető jogaikkal összeegyeztethetetlen bánásmódban részesülnek (2019. március 19-i Jawo ítélet, C-163/17, EU:C:2019:218, 83. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

47 Így a „Dublin III" rendelet 3. cikke (2) bekezdésének második albekezdése értelmében egy nemzetközi védelmet kérelmező személy nem adható át a kérelme megvizsgálásáért felelős tagállamnak, amennyiben megalapozott okokból feltételezhető, hogy a kérelmezőt az e tagállamban a menekültügyi eljárás és a kérelmezőkre vonatkozó befogadási feltételek vonatkozásában fennálló rendszerszintű hiányosságok miatt a nemzetközi védelmet kérelmező személyt ebben a tagállamban a Charta 4. cikke értelmében vett embertelen vagy megalázó bánásmód fenyegetné.

48 A jelen ügyben az alapeljárás felperese arra hivatkozik, hogy a felelős tagállamban a befogadási feltételek tekintetében rendszerszintű hiányosságok állnak fenn, amelyek abban nyilvánulnak meg, hogy nemzetközi védelem iránti kérelmet benyújtó vagy benyújtani kívánó harmadik országbeli állampolgárokat a külső határokon azonnal visszaküldenek, illetve a határellenőrző pontokon őrizetbe vesznek, valamint arra is hivatkozik, hogy a menekültügyi eljárásban rendszerszintű hiányosságok állnak fenn, mivel a harmadik országbeli állampolgár azonnali visszaküldése akadályát képezi a menekültügyi eljárás megindításának.

49 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az ilyen gyakorlat alkalmazását objektív, megbízható, pontos és megfelelően naprakész információk bizonyítják.

50 Ami először is az Unió külső határain való azonnali visszaküldésre vonatkozó gyakorlatot illeti, amelyek azt eredményezik, hogy az Unió területéről kizárják a nemzetközi védelem iránti kérelmet benyújtani kívánó, illetve azt benyújtó személyeket, utóbbi esetben még azelőtt, hogy az Unió területére való belépéskor benyújtott kérelmet az uniós jogszabályokban előírt vizsgálatnak vetették volna alá, meg kell állapítani, hogy azok sértik a nemzetközi védelem megadására és

visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló, 2013. június 26-i 2013/32/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2013. L 180., 60. o.; helyesbítés: HL 2016. L 198., 50. o.) 6. cikkét.

51 Ez a rendelkezés, amely a nemzetközi védelem megadására irányuló eljáráshoz való hozzáférésre vonatkozik, a közös európai menekültügyi rendszer egyik alapját képezi, és azon uniós jogszabályi normák részét képezi, amelyek a Charta 18. cikkében biztosított, az uniós jog által megkövetelt feltételek teljesülése esetén nemzetközi védelemre jogosultként való elismeréshez fűződő alapvető jogot konkretizálják (lásd ebben az értelemben: 2020. május 14-i Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság ítélet (C-924/19 PPU és C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 192. pont). Az említett rendelkezés alapján bármely harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy jogosult arra, hogy nemzetközi védelem iránti kérelmet terjesszen elő – akár valamely tagállam határán is –, kinyilvánítva az e rendelkezésben említett hatóságok valamelyike előtt azon szándékát, hogy nemzetközi védelemben kíván részesülni. Ezt a jogot e személyek számára az ilyen kérelem sikerének esélyétől függetlenül el kell ismerni, még akkor is, ha e területen jogellenesen tartózkodnak (lásd ebben az értelemben: 2023. június 22-i Bizottság kontra Magyarország [Menedékjogi kérelmet megelőző szándéknyilatkozat] ítélet, C-823/21, EU:C:2023:504, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

52 Márpedig, amint arra a főtanácsnok az indítványának 31. és 32. pontjában lényegében rámutatott, az azonnali visszaküldésre irányuló gyakorlat sérti a közös európai menekültügyi rendszer ezen alapvető elemét, mivel megakadályozza a nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtásához való jog gyakorlását, és következésképpen az ilyen kérelem előterjesztésére és vizsgálatára irányuló eljárásnak az uniós jogszabályokban előírt részletes szabályok szerinti lefolytatását.

53 Amellett, hogy az azonnali visszaküldésre irányuló gyakorlat mindenképpen sérti a 2013/32 irányelv 6. cikkét, ezenkívül a visszaküldés tilalmának elvét is sértheti. Amint az a „Dublin III” rendelet (3) preambulumbekezdéséből következik, ezt az elvet, amelynek értelmében senki sem küldhető vissza oda, ahol ismét üldöztetésnek lenne kitéve, alapvető jogként a Chartának a Genfi Egyezmény 33. cikkével összefüggésben értelmezett 18. cikke, valamint a Charta 19. cikkének (2) bekezdése is biztosítja (lásd ebben az értelemben: 2022. november 22-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid [Kiutasítás – Orvosi kannabisz] ítélet, C-69/21, EU:C:2022:913, 55. pont). Az azonnali visszaküldésre irányuló gyakorlat tehát csak akkor sérti az említett elvet, ha az Unióban nemzetközi védelem iránti kérelmet benyújtani kívánó személyeket olyan harmadik országba küldenek vissza, amelynek területén a fent említett veszély fenyegeti őket.

54 Másodszor, a határellenőrző pontokon történő őrizetben tartásra irányuló gyakorlatot illetően a 2013/33 irányelv (15) preambulumbekezdése és a „Dublin III” rendelet (20) preambulumbekezdése szerint senki sem tartható őrizetben kizárólag azon az alapon, hogy nemzetközi védelmet kér.

55 Tekintettel arra, hogy az őrizeti intézkedés milyen súlyos beavatkozást jelent a szabadsághoz való jogba, és hogy utóbbi milyen fontos jog, az illetékes nemzeti hatóságok számára elismert, a harmadik országbeli állampolgárok őrizetbe vételére vonatkozó jogkör szigorúan korlátozott. Az őrizeti intézkedés tehát csak az annak feltételeit és módjait meghatározó általános és elvont szabályok tiszteletben tartása mellett rendelhető el vagy hosszabbítható meg (2022. november 8-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid [Az őrizet hivatalból való vizsgálata] ítélet, C-704/20 és C-39/21, EU:C:2022:858, 75. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

56 Ezenkívül a közös európai menekültügyi rendszer keretében a harmadik országbeli állampolgárt nem lehet őrizetbe venni, ha van olyan kevésbé kényszerítő jellegű intézkedés, amely hatékonyan alkalmazható (2022. november 8-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid [Az őrizet hivatalból való vizsgálata] ítélet, C-704/20 és C-39/21, EU:C:2022:858, 78. pont).

57 A fenti megfontolásokból következik, hogy a jelen ügyben megállapítottakhoz hasonló, azonnali visszaküldésre és határellenőrző pontokon való őrizetre irányuló gyakorlat összeegyeztethetetlen az uniós joggal, és a menekültügyi eljárást és a menedékkérők befogadásának feltételeit illetően súlyos hiányosságnak minősülnek. Ebből azonban nem következik szükségszerűen, hogy ezek a hiányosságok eleget tesznek a „Dublin III” rendelet 3. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében foglalt két kumulatív feltételnek, amelyeknek teljesülniük kell ahhoz, hogy a nemzetközi védelmet kérelmező személyt ne lehessen átadni annak a tagállamnak, amelyben ilyen gyakorlatot folytatnak.

58 E rendelkezés szerint csak azok a „rendszerszintű” hiányosságok zárják ki az átadást, „aminek eredményeként [a Charta] 4. cikke értelmében vett embertelen vagy megalázó bánásmód kockázata áll fenn”.

59 A jelen ügyben e két feltétel közül az elsőt illetően a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a megállapított hiányosságok továbbra is fennállnak-e Lengyelországban, és hogy azok általánosságban érintik-e a nemzetközi védelmet kérelmezőkre, vagy legalábbis azok bizonyos csoportjaira – így például azon személyek csoportjára, akik azt követően kívánnak nemzetközi védelmet szerezni, hogy átlépték vagy megpróbálták átlépni a Lengyelország és Belarusz között húzódó határt – együttesen alkalmazandó menekültügyi eljárást és befogadási feltételeket.

60 Amennyiben bebizonyosodna, hogy ez így van, e hiányosságokat a Bíróság ítélkezési gyakorlatára tekintettel „rendszerszintűnek” lehetne minősíteni, és így a személyek bizonyos csoportjait érintő hiányosságokat rendszerszintű hiányosságnak lehetne tekinteni (lásd ebben az értelemben: 2019. március 19-i Jawo ítélet, C-163/17, EU:C:2019:218, 90. pont).

61 Ellenkező esetben meg kellene állapítani, hogy a „Dublin III” rendelet 3. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében előírt első feltétel a jelen ügyben nem teljesül. Ez utóbbi esetben ez a rendelkezés nem képezné akadályát annak, hogy a kérelmezőt átadják a felelős tagállamnak.

62 Ami a második, a Charta 4. cikke értelmében vett embertelen vagy megalázó bánásmódnak a menekültügyi eljárást és a menedékkérők befogadásának feltételeit illetően tapasztalható rendszerszintű hiányosságokból eredő veszélyének fennállására vonatkozó feltételt illeti, a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak értékelése, hogy a rendszerszintű hiányosságok felvetik-e annak kockázatát, hogy az érintettet a Charta 4. cikkével ellentétes bánásmódnak teszik ki.

63 E tekintetben meg kell vizsgálnia egyrészt, hogy komoly és megalapozott okokból feltételezhető-e, hogy az alapügy felperese átadás esetén annak a valós veszélynek lenne kitéve, hogy visszaküldik a Lengyelország és Belarusz között húzódó határra, és ott azonnal visszaküldik Belaruszba, illetve előtte esetlegesen őrizetbe veszik a határellenőrző ponton, másrészt hogy az ilyen intézkedés vagy gyakorlat következtében olyan súlyos anyagi nélkülözéssel szembesülne, ami miatt nem tudná kielégíteni legalapvetőbb szükségleteit sem, mint például az étkezést, a tisztálkodást, valamint a lakhatást, és ez fizikai vagy lelki egészségének sérelmével vagy állapotának az emberi méltósággal

összeegyeztethetetlen romlásával járna, ezáltal az embertelen vagy megalázó bánásmódhoz hasonlíthatóan súlyos helyzetbe sodorná (lásd ebben az értelemben: 2019. március 19-i Jawo ítélet, C-163/17, EU:C:2019:218, 85–87. és 91–93. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

64 Ennek értékelése során azt a helyzetet kell figyelembe venni, amelyben az érintett kérelmező a felelős tagállamnak való az átadás során vagy annak következtében kerülhetne (lásd analógia útján: 2019. március 19-i Jawo ítélet, C-163/17, EU:C:2019:218, 85., 87. és 88. pont; 2023. november 30-i Ministero dell'Interno és társai [Közös tájékoztató füzet – Közvetett visszaküldés] ítélet, C-228/21, C-254/21, C-297/21, C-315/21 és C-328/21, EU:C:2023:934, 134. és 135. pont), nem pedig azt a helyzetet, amelyben akkor volt, amikor eredetileg belépett e tagállam területére.

65 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első és a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a „Dublin III" rendelet 3. cikke (2) bekezdésének második albekezdését úgy kell értelmezni, hogy az a tény, hogy a harmadik országbeli állampolgár nemzetközi védelem iránti kérelmének megvizsgálásáért felelős tagállam a határán ilyen kérelmet benyújtani kívánó harmadik országbeli állampolgárokkal szemben azonnali visszaküldést, valamint a határellenőrző pontjain történő őrizetet alkalmazott, önmagában nem jelenti akadályát annak, hogy ezen állampolgárt átadják ennek a tagállamnak. Az említett állampolgár azonban nem adható át az említett tagállamnak, ha komoly és megalapozott okokból feltételezhető, hogy az átadás során vagy annak következtében annak a valós veszélynek lenne kitéve, hogy ilyen gyakorlatot alkalmaznak vele szemben, és ez – az illetékes hatóságok és az átadásra vonatkozó határozattal szembeni jogorvoslat tárgyában esetlegesen eljáró bíróság által mérlegelendő körülményektől függően – olyan súlyos anyagi nélkülözést jelenthet számára, amely a Charta 4. cikke által tiltott embertelen vagy megalázó bánásmódhoz hasonlíthatóan súlyos helyzetbe sodorhatja.

A harmadik kérdésről

66 Az előterjesztő bíróság harmadik kérdése lényegében arra irányul, hogy a „Dublin III" rendelet 3. cikkének a Charta 4. cikkével összefüggésben értelmezett (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy először is a nemzetközi védelmet kérelmező személy felelős tagállam általi visszavételét kérő és a kérelmezőt ez utóbbi tagállamnak átadni kívánó tagállamnak az átadást megelőzően figyelembe kell vennie az említett kérelmező által szolgáltatott valamennyi információt, különösen azzal kapcsolatban, hogy esetlegesen fennáll-e annak valós veszélye, hogy az átadás során vagy annak következtében az említett 4. cikk értelmében vett embertelen vagy megalázó bánásmódban részesül, másodszor hogy e tagállamnak együtt kell működnie a tények megállapításában és/vagy azok valóságtartalmának ellenőrzésében, harmadszor pedig hogy a harmadik országbeli állampolgárok alapvető jogainak a felelős tagállamban elkövetett súlyos és rendszeres megsértése esetén arra vonatkozó egyedi biztosítékokat kell kérnie a felelős tagállamtól, hogy az említett állampolgár átadását követően tiszteletben tartják az alapvető jogait.

67 A „Dublin III" rendelet 3. cikke (2) bekezdése második albekezdése alkalmazásának kezdeményezését lehetővé tévő bizonyítottsági szintet és bizonyítási szabályokat illetően – az e rendelkezésben foglalt konkrét pontosítások hiányában – a rendelet általános rendelkezéseire és felépítésére kell hivatkozni.

68 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az említett rendelet keretében az uniós jogalkotó a felelős tagállam meghatározása tekintetében nem szorítkozott a kizárólag a tagállamok közötti kapcsolatokat rendező szervezési szabályok kialakítására, hanem úgy döntött, hogy bevonja a nemzetközi védelmet kérelmezőket ezen eljárásba, arra kötelezve a tagállamokat, hogy

tájékoztatást nyújtsanak számukra a felelősségi feltételekről, és adjanak alkalmat nekik arra, hogy benyújtsák az e feltételek megfelelő alkalmazását lehetővé tévő információkat (2016. június 7-i Ghezelbash ítélet, C-63/15, EU:C:2016:409, 51. pont).

69 Mindenekelőtt ugyanis – amint arra a főtanácsnok az indítványának 46. pontjában rámutatott – a „Dublin III” rendelet 5. cikkében előírt személyes meghallgatás és adott esetben az áthelyezésre vonatkozó határozat elleni jogorvoslat során biztosítani kell a nemzetközi védelmet kérelmező számára azt a lehetőséget, hogy bemutathassa a birtokában lévő bizonyítékokat.

70 A „Dublin III” rendelet 5. cikkének (1) és (3) bekezdése szerint a személyes meghallgatás célja többek között a felelős tagállam meghatározására irányuló eljárás megkönnyítése. A személyes meghallgatásra kellő időben – de minden esetben az átadásra vonatkozó határozat meghozatala előtt – kerül sor.

71 Továbbá a „Dublin III” rendelet 5. cikkének (2) bekezdéséből az következik, hogy kérelmezőnek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy „a felelős tagállam helyes meghatározásához szükséges bármely további információt megadjon”.

72 Ebből következően a kérelmezőnek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a rendelet 22. cikkének (2) és (3) bekezdése értelmében vett, a felelős tagállam meghatározására vonatkozó bármely közvetlen vagy közvetett, releváns bizonyítékot benyújthasson.

73 Ezenkívül e rendelet 21. cikkének (3) bekezdése az említett bizonyítékokra vagy közvetett bizonyítékokra, valamint az érintett személy nyilatkozatainak olyan lényeges elemeire utal, amelyek alapján a megkeresett tagállam hatóságai ellenőrizni tudják, hogy az adott tagállam-e a felelős az említett rendeletben meghatározott feltételek alapján.

74 Végül ugyanezen rendelet 22. cikkének (4) és (5) bekezdése pontosítja egyrészt, hogy a bizonyítékok megkövetelése nem lépheti túl az e rendelet megfelelő alkalmazásához szükséges mértéket, másrészt pedig hogy hivatalos bizonyíték hiányában a megkeresett tagállam elismeri felelősségét, amennyiben a közvetett bizonyíték következetes, ellenőrizhető és kellően részletes a felelősség meghatározásához.

75 A jelen ítélet 68–74. pontjában említettekből az következik, hogy az uniós jogalkotó nem írt elő követelményt azon információk jellegét és bizonyító erejét illetően, amelyeket a kérelmező a felelős tagállam meghatározására irányuló eljárásban való részvétele keretében benyújthat, különösen annak megállapítására vonatkozóan, hogy komoly és megalapozott okokból feltételezhető-e, hogy a kérelmező a felelős tagállamnak történő átadás esetén a rendelet 3. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében említett valós veszélynek lenne kitéve.

76 Következésképpen figyelembe kell venni a kérelmező által annak megállapítása érdekében előterjesztett bizonyítékokat, hogy fennáll-e a Charta 4. cikkével ellentétes bánásmód veszélye, amelynek megítélése a felelős tagállam meghatározására köteles tagállam bíróságainak feladata, hogy objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatok alapján, valamint az uniós jog által biztosított alapvető jogok védelmi szintjére tekintettel értékeljék a hivatkozott hiányosságok ténylegességét (lásd ebben az értelemben: 2019. március 19-i Jawo ítélet, C-163/17, EU:C:2019:218, 90. pont; 2023. november 30-i Ministero dell’Interno és társai [Közös tájékoztató füzet – Közvetett visszaküldés] ítélet, C-228/21, C-254/21, C-297/21, C-315/21 és C-328/21, EU:C:2023:934, 136. pont).

77 Ezenkívül meg kell állapítani, hogy függetlenül a kérelmező által szolgáltatott információk figyelembevételétől, a tagállamok kötelessége, hogy ne adják át a felelős tagállamnak a kérelmezőt, ha tudomással kell bírniuk arról, hogy a felelős tagállamban a menekültügyi eljárást és a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadásának feltételeit illetően tapasztalható rendszerszintű hiányosságok miatt komoly és megalapozott okokból feltételezhető, hogy a kérelmező a Charta 4. cikke értelmében embertelen vagy megalázó bánásmód valós veszélyének lesz kitéve (lásd ebben az értelemben: 2011. december 21-i N. S. és társai ítélet, C-411/10 és C-493/10, EU:C:2011:865, 94. pont; 2019. március 19-i Jawo ítélet, C-163/17, EU:C:2019:218, 85. pont). Így nem zárható ki, hogy a felelős tagállam meghatározására köteles tagállam saját kezdeményezésére figyelembe veszi a tudomására jutott releváns információkat a „Dublin III” rendelet 3. cikke (2) bekezdése második albekezdésének alkalmazásáról való döntés során.

78 Ebből következően a harmadik országbeli állampolgár nemzetközi védelem iránti kérelmének megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására köteles tagállamnak egyrészt az említett állampolgár által szolgáltatott valamennyi információt figyelembe kell vennie, különösen azzal kapcsolatban, hogy esetlegesen fennáll-e annak veszélye, hogy átadása esetén a Charta 4. cikkével ellentétes bánásmódban részesül. E tagállamnak másrészt együtt kell működnie a tények megállapításában és objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatok alapján, valamint az uniós jog által biztosított alapvető jogok védelmi szintjére tekintettel értékelnie kell ennek a veszélynek a ténylegességét, adott esetben saját kezdeményezésére tekintetbe véve azokat a releváns információkat, amelyeket a felelős tagállamban a menekültügyi eljárás és a nemzetközi védelmet kérelmezőkre vonatkozó befogadási feltételek vonatkozásában esetlegesen fennálló rendszerszintű hiányosságokkal kapcsolatban nem hagyhat figyelmen kívül.

79 Ha ilyen hiányosságok merülnek fel, és komoly és megalapozott okokból feltételezhető, hogy a nemzetközi védelmet kérelmező személyt átadás esetén a Charta 4. cikkével ellentétes bánásmód valós veszélye fenyegetné, a „Dublin III” rendelet 3. cikke (2) bekezdésének második albekezdése értelmében a felelős tagállam meghatározására köteles tagállamnak tovább kell vizsgálnia a rendelet III. fejezetében előírt feltételeket annak megállapítása érdekében, hogy egy másik tagállam kijelölhető-e felelős tagállamnak.

80 Mindemellett, mielőtt az átadást végrehajtani kívánó tagállam arra a következtetésre jutna, hogy a felelős tagállamnak való átadás esetén fennáll az embertelen vagy megalázó bánásmód valós veszélye, olyan egyedi biztosítékokat kérhet, amelyek elegendőek e veszély kizárásához (lásd ebben az értelemben: 2017. február 16-i C. K. és társai ítélet, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, 83. és 84. pont).

81 A fenti megfontolások összességére figyelemmel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a „Dublin III” rendelet 3. cikkének a Charta 4. cikkével összefüggésben értelmezett (2) bekezdését a következőképpen kell értelmezni:

– a nemzetközi védelmet kérelmező személy felelős tagállam általi visszavételét kérő és a kérelmezőt ez utóbbi tagállamnak átadni kívánó tagállamnak az átadást megelőzően figyelembe kell vennie az említett kérelmező által szolgáltatott valamennyi információt, különösen azzal kapcsolatban, hogy esetlegesen fennáll-e annak valós veszélye, hogy az átadás időpontjában vagy azt követően az említett 4. cikk értelmében vett embertelen vagy megalázó bánásmódban részesül;

– az átadást végrehajtani kívánó tagállamnak együtt kell működnie a tények megállapításában és/vagy azok valóságtartalmának ellenőrzésében;

– e tagállamnak el kell tekintenie az átadástól, amennyiben komoly és megalapozott okokból feltételezhető, hogy átadás esetén fennáll az ilyen bánásmód valós veszélye;

– az említett tagállam mindazonáltal egyedi biztosítékokat kérhet a felelős tagállamtól, és amennyiben ezeket a garanciákat megadják, és azok hitelesnek és elegendőnek tűnnek az embertelen vagy megalázó bánásmód valós veszélyének kizárásához, lefolytathatja az átadást.

A negyedik kérdésről

82 Az előterjesztő bíróság negyedik kérdése lényegében arra irányul, hogy a harmadik kérdésre adott választ befolyásolja-e az a körülmény – feltéve, hogy bizonyítást nyer –, hogy a nemzetközi védelmet kérelmező nem tudott vagy nem tudott hatékonyan a felelős tagállamban a hatóságokhoz fordulni és jogorvoslattal élni.

83 Emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködés eszköze, amelynek révén az előbbi az uniós jog értelmezéséhez támpontokat nyújt az utóbbiaknak, amelyek szükségesek az utóbbiak által eldöntendő jogvita megoldásához. Ezen együttműködés keretében egyedül az alapügyben eljáró, az alapügy tényállásáról egyedül közvetlen ismeretekkel rendelkező és a meghozandó bírósági döntésért felelős nemzeti bíróság jogosult az ügy sajátosságaira figyelemmel megítélni azt, hogy egyrészt az ítélethozatala szempontjából szükséges-e az előzetes döntéshozatal, másrészt azt, hogy a Bíróság elé terjesztett kérdések relevánsak-e. Következésképpen, amennyiben a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság – főszabály szerint – köteles határozatot hozni (2023. december 7-i mBank [A fogyasztó nyilatkozata] ítélet, C-140/22, EU:C:2023:965, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

84 A Bíróság ugyanakkor nem dönthet előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről, ha az uniós jog nemzeti bíróság által kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az előtte folyamatban lévő alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (lásd ebben az értelemben: 2022. szeptember 7-i Cilevičs és társai ítélet, C-391/20, EU:C:2022:638, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

85 Ez utóbbi tekintetben hangsúlyozni kell annak fontosságát is, hogy a nemzeti bíróságnak meg kell jelölnie azon pontos okokat, amelyek arra indították, hogy felvesse az uniós jog értelmezését, és amelyek alapján szükségesnek tartotta előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé terjeszteni a kérdéseit (2005. december 6-i ABNA és társai ítélet, C-453/03, C-11/04, C-12/04 és C-194/04, EU:C:2005:741, 46. pont; 2011. április 15-i Debiasi végzés, C-613/10, EU:C:2011:266, 22. pont).

86 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem fejti ki kellően egyértelműen és pontosan, hogy milyen nehézségekkel szembesülhet az alapeljárás felperese a felelős tagállamnak történő átadás esetén.

87 Egyébiránt azt sem fejti ki egyértelműen, hogy milyen okokból gondolja azt, hogy összefüggés van aközött, hogy a hatékony jogorvoslatnak a kérelmező átadását követően e tagállamban történő benyújtásával kapcsolatban nehézségek tapasztalhatók, és hogy a kérelmezőtől milyen bizonyítási szintet követelnek meg a kérelmének megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására irányuló eljárás keretében az azon állításának alátámasztása érdekében hivatkozott tényekkel kapcsolatban,

hogy az említett tagállamnak való átadás esetén a menekültügyi eljárás és a befogadási feltételek rendszerszintű vagy általános hiányosságai miatt a Charta 4. cikkével ellentétes bánásmód fenyegetné.

88 Ebből következően a negyedik kérdés elfogadhatatlan.

A költségekről

89 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

1) Az egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló, 2013. június 26-i 604/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 3. cikke (2) bekezdésének második albekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az a tény, hogy a harmadik országbeli állampolgár nemzetközi védelem iránti kérelmének megvizsgálásáért felelős tagállam a határán ilyen kérelmet benyújtani kívánó harmadik országbeli állampolgárokkal szemben azonnali visszaküldést, valamint a határellenőrző pontjain történő őrizetet alkalmazott, önmagában nem jelenti akadályát annak, hogy ezen állampolgárt átadják ennek a tagállamnak. Az említett állampolgár azonban nem adható át az említett tagállamnak, ha komoly és megalapozott okokból feltételezhető, hogy az átadás során vagy annak következtében annak a valós veszélynek lenne kitéve, hogy ilyen gyakorlatot alkalmaznak vele szemben, és ez – az illetékes hatóságok és az átadásra vonatkozó határozattal szembeni jogorvoslat tárgyában esetlegesen eljáró bíróság által mérlegelendő körülményektől függően – olyan súlyos anyagi nélkülözést jelenthet számára, amely az Európai Unió Alapjogi Chartájának 4. cikke által tiltott embertelen vagy megalázó bánásmódhoz hasonlíthatóan súlyos helyzetbe sodorhatja.

2) A 604/2013 rendeletet az Alapjogi Charta 4. cikkére tekintettel

a következőképpen kell értelmezni:

– **a nemzetközi védelmet kérelmező személy felelős tagállam általi visszavételét kérő és a kérelmezőt ez utóbbi tagállamnak átadni kívánó tagállamnak az átadást megelőzően figyelembe kell vennie az említett kérelmező által szolgáltatott valamennyi információt, különösen azzal kapcsolatban, hogy esetlegesen fennáll-e annak valós veszélye, hogy az átadás időpontjában vagy azt követően az említett 4. cikk értelmében vett embertelen vagy megalázó bánásmódban részesül;**

– **az átadást végrehajtani kívánó tagállamnak együtt kell működnie a tények megállapításában és/vagy azok valóságtartalmának ellenőrzésében;**

– **e tagállamnak el kell tekintenie az átadástól, amennyiben komoly és megalapozott okokból feltételezhető, hogy átadás esetén fennáll az ilyen bánásmód valós veszélye;**

– **az említett tagállam mindazonáltal egyedi biztosítékokat kérhet a felelős tagállamtól, és amennyiben ezeket a garanciákat megadják, és azok hitelesnek és elegendőnek tűnnek az embertelen vagy megalázó bánásmód valós veszélyének kizárásához, lefolytathatja az átadást.**

Aláírások